

Posudek vedoucího bakalářské práce Valentiny Machové *Zrození viny: analýza motivu dluhu u Friedricha Nietzscheho*

Předložená bakalářská práce se zaměřuje na pojem „viny“, jak je pojednán v Nietzscheově *Genealogii morálky*. Kolegyně Valentina Machová se rozhodla pojednat o vině ve dvou rovinách: nejprve v kontextu morálky obecně, a poté ve vztahu ke specificky pojatému pojmu dluhu. Autorka v obou částech prokazuje, že dokáže samostatně promýšlet komplikované figury Nietzscheova myšlení o morálce, vhodně doplňovat výchozí text relevantními odkazy na další Nietzscheova díla a suverénně pracovat se sekundární literaturou, a to i cizojazyčnou.

Co se týče spolupráce s vedoucím práce, studentka pravidelně konzultovala a dokázala do práce pružně zapracovat všechny připomínky a námítky. Celkově ale musím říci, že pracovala naprosto samostatně a všechny poznámky vedoucího se zaměřovaly na marginálie či na možné rozšíření již napsaného. V tomto ohledu nemám práci co vytknout.

Samotný výklad se relativně pevně přidržuje hlavního textu, především druhého pojednání *Genealogie morálky*. Na závěr se objevuje pokus o propojení s ostatními pojednáními, ale je pouze naznačen, což odpovídá záměru i rozsahu práce. Autor precizně pracuje s pojmy, které si stanovila, a nikde se nepouští do spekulací, k nimž Nietzscheho myšlení tak často svádí. Střízlivost interpretace ukazuje dobrou orientaci v dané problematice, z každé strany textu je cítit, že studentka přesně ví, o čem hovoří a co chce říci. Jakkoli se může zdát, že „přípravná“ první část je poněkud zdlouhavá, v celkové koncepci dává dobrý smysl a vždy se i po delší oklice vrací k tématu viny. Jednotlivé dílčí analýzy (například paměti či suverénního individua) považuji za velice zdařilé, neboť autorce připravují půdu k explikaci hlavního motivu, aniž by působily násilně nebo nepatřičně. Plynulost a promyšlená výstavba celého textu představují jednu z hlavních předností práce.

Jedinou nejasností, kterou by snad bylo dobré blíže rozvést u obhajoby, tak zůstává koncept „přirozených pudů a instinktů“, o němž jsme se v průběhu psaní práce několikrát bavili, a stále mu příliš nerozumím. Existují snad pudy a instinkty „nepřirozené“? A jak Nietzsche vlastně pudy chápe? Jistě, když autorka hovoří o tom, jak s pudy nakládá morálka, najde vždy oporu v předloze, mám ale dojem, že větám jako například: „Původně lidé měli vůči vnějšímu světu přímý a spontánní vztah, který se projevoval v jednání na základě přirozených pudů a vášní.“ (s. 33) chybí hlubší zakotvení v nějaké obecnější koncepci animality, respektive jejího překonání. Samotný motiv „původu“ má u Nietzscheho pochybný status. Zdá se mi, že autorka zcela nedohlédla, že pokud by se dalo hovořit o něčem původně lidském, muselo by to být odvozováno z fáze, kterou Nietzsche nazývá mravnost mravů. Zcela jistě nelze konstruovat jakousi před-morální éru, jak k tomu text občas sklouzává: „V éře před obdobím, kde mravnost mravů začala formovat morální hodnoty a normy, se jedinec nacházel v prostředí, kde se hodnoty odvíjely od přirozených tendencí a instinktů jednotlivce.“ (s. 19)

S touto nejasností patrně souvisí i náznaky o evolučním pojetí morálky: „Nietzsche celkově zaujímá pohled na lidskou podstatu a utrpení s ohledem na evoluční perspektivu a transformaci morálních hodnot.“ (s. 24) Ani zde si nejsem jist, že lze zaujatou pozici obhájit (přesto by se o to studentka mohla pokusit, respektive upřesnit, co konkrétně měla na mysli. Zdá se mi totiž, že jde pouze o neobratné vyjádření.) Evoluce klade primární důraz na přizpůsobení a v *Genealogii morálky* se nachází několik míst, na nichž Nietzsche explicitně hovoří o pouhé adaptaci jako o reaktivitě, která překrývá a k nepoznání deformuje aktivní tvorbu hodnot.

Hodnocení

To vše jsou ale vedlejší věci, které hlavní linii výkladu nijak nepoškozují. Uvádím je především jako motivy, které by stály za další a hlubší analýzu. Celkový vysoce kladný dojem z četby předložené práce vyplývá, dle mého, z poctivé a pozorné četby *Genealogie morálky* a z autorčiny schopnosti předložit čtenáři přehlednou a souvislou argumentaci. Na bakalářské úrovni se nepochybně jedná o práci vynikající; kolegyně osvědčila svou kompetenci k získání bakalářského titulu. Ze všech těchto důvodů doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně**.

V Praze, 7. 6. 2024

Jakub Chavalka